

Űreszközök energiaellátása II.

Peltier elem vizsgálata

Bevezetés

A Naptól 5 csillagászati egységnél távolabbi szondák már nem képesek napenergiával üzemelni. Esetükben már csak a radioizotópos termo elektromos generátorok (RTG) jöhetnek szóba energiaforrásként. Az RTG a ^{238}Pu izotópjából készített kerámia fűtőanyaggal működik, melynek alfa bomlásának 87,7 éves felezési ideje van, és ez által 560W/kg hő keletkezik. Ezt a hőt használják az elektromos energia előállítására, a fűtőanyag köré elhelyezett Peltier termoelemek segítségével. A Peltier elem a két oldala közötti hőmérsékletkülönbséggel arányos energia generálására képes, amit Seebeck hatásnak neveznek. A nagyobb hőlépcső érdekében a Peltier elem fűtetlen oldalát hűteni érdemes, amire a világűr hidegét használják.

A Földtől legtávolabb járó űreszköz a Voyager-1, ami jelenleg 127CsE távolságra jár, szintén RTG generátorokat használ az elektromos energia generálására.

Áttekintés

A mérés során egy Peltier elem vizsgálatára kerül sor. Első lépésben a Peltier hatást, majd a Seebeck hatást vizsgáljuk.

A felhasznált eszközök és műszerek

- 1db TR9174 - labortápegység
- 1db TR9178 - labortápegység
- 2db UT71B - digitális multiméter
- 2db MX25505 - digitális multiméter
- 1db Terhelő potenciométer
- 1db mérő rendszer PHT-66 759 típusú Peltier elemmel

A mérés helye: V1-105 labor	A mérés időpontja:
Mérésvezető:	
A mérést végzi:	

Mérési feladatok

A Peltier hatás vizsgálata

- Vegye fel a Peltier elem I_{be} - ΔT karakterisztikáját a megadott áramértékek mellett!
 Csatlakoztassa a hőmérő műszereket a rendszerhez és jegyezze fel a táblázat első sorába a kiinduló hőmérsékleti adatokat!
 Helyezze a hőszigetelő burkolatot a mérendő rendszer "H" oldalára és helyezze az asztalra úgy, hogy ez az oldal alul legyen!
 Kapcsoljon az "M" oldali ventilátorra 12V-ot. (piros vezeték +)
 Csatlakoztassa a Peltier elemet egy feszültségmérőhöz, majd egy árammérő műszeren keresztül a labortápegységhez! (Peltier piros vezetéke +)
 Állítsa a tápegység áramkorlátját minimumállásba, a feszültségét 10V-ra majd kapcsolja be!
 Állítsa be a szükséges áramértéket, majd a termikus egyensúly beállása után jegyezze fel a mért értékeket!

I_{be}	U_{be}	P_{be}	T1	T2	ΔT
A	V	W	C°	C°	C°
////////////////////	////////////////////	////////////////////			////////////////////
1					
2					
3					
4					

Ábrázolja az eredményeket és írja le a tapasztaltakat!

- Állítson be 2A-es áramot majd fordítsa meg a Peltier bekötésének polaritását!

I_{be}	U_{be}	P_{be}	T1	T2	ΔT
A	V	W	C°	C°	C°
2					

Írja le a tapasztaltakat!

A Seebeck hatás vizsgálata

- Vegye fel a Peltier elem ΔT - U_{ki} karakterisztikáját!
 Csatlakoztassa a "H" oldal 10 ohmos fűtőellenállását a tápegységhez!
 Állítsa be a szükséges fűtőfeszültség értékét, majd a termikus egyensúly beállása után mérje meg a két oldal hőmérsékletét és az üresjárási feszültséget.

U_{be}	T1	T2	ΔT	U_{ki}
V	C°	C°	C°	mV
5				
10				
15				

Ábrázolja az eredményt és írja le a tapasztaltakat!

4. Mérje meg a Peltier elemes termogenerátor kimeneti terhelhetőségét!
A mérést 15V-os fűtőfeszültség esetén végezze.

U _{ki} [mV]										
I _{ki} [mA]										

Ábrázolja az eredményt és írja le a tapasztaltakat!